

Mõned reispildid Eobumaalt.

II.

Tartu väljanäitus oli wististe tore. Igasugu asjad ja loomad, mis maja- ja põllupidamises kasulituid ja kenad ja mis muudu ifta üle maa laiali pillatud, oliwad siia juures hulgas kokku kogutud, nagu maailma rahwaste keeled ristitoguduse sündimise päewal Jerusalemasse. Praegu oli just näitusepäewa kõigetähtsam tund. Wiljapellu masinad wafesefiwad ja ümisesiwad põllult toodud jumala-ande tallal, puhesiwad mõnesti otsast aganaid ja tolmua waatajatele wastu nägemist, mõnesti teisest otsast aga puhtaid leiwateri kottidesse. Seal sawad rehetolmu suured sakkad ja weikesed sakkad ja mittesakkad: kõigewägewam auru jõuud ei teinud oma masinatega nende kottide juures midagi wahet. Wiljapellu masinate kõrwal wahtisiwad paar auruweskit, nõnda ütelda, näljasel näul teratottide poole ja mis neile pealt teradena siise lasti, seda nad alt warsti jahudena wälja lühweldasiwad. Nii oliwad põllult toodud rufid pilgu ajaga pelsetud, tuulutatud, kui tarwis, ka westkile wiidud ja jahwatatud. Kas kuskil näituse peal ka pagari töötuba oli, kus aurukitrusel saadud jahubest niifama ruttu „meie igapöewast leiba“ wõis kippetada, seda teawad näituse härrad ise parem kui mina. Peale rehetepelmise ja jahwatamise tegi auru jõuud näitusele ka libetud leiwakõrwal wõid ja suustu ning seega oli ihuleiduw jauskonnanatukene juba käes. Härra Laakmann oli omalt poolt ka hingetoidu eest muretsenud, ta oli palju suuri ja lufaid raamatuid, piiblid ja jutluseraamatuid ja lauluraamatuid ja weel palju suuremaid kassapildamise raamatuid näitusetemplikse wälja seadimud. Kas tema oma jumalafõna ja muud raamatud ka auru jõuuga oli löönud, seda ma ei tea, aga hõbe aurihinna ta sal.

Agaga ega kõi ilu üksi ihuleiwast ega hingetoidust ülewal ei seisa. Selle meelde tuletamisel nättas wäljanäitus ühe aurumafinaga ka seda, tubas aur oma kirusega „nõrga walimu karasufets“ tutawat tuliwetti teeb ja tubas ta selle ilma wägewa märjuluse efinest tulifusti tegemise juures kireste ära jahutab. Ka walimis tehtud walinast ei olnud näitusele puudu; Muuse härra oli seda mitu laudud ihufate pudelikega täis koonud ja näituse härrad andsiwad talle selle eest ka kõige suurema hõbe auruaha, muudugi tunnistufets, et tema märjulene nelle hästi hea maitfes, wähemall puhas ja selge nagu hõbe.

Kui näib ihu- ja hingetoidu kallalt ära pöörame ja ihufatte jauskonna peale waatame, mis enamiste Eesti nalste-rahwa näputöösi näituse peale oli jõuudnud, siis tuleks minu timoil fulel tunnistada, et see jauskond näib eestlikult alandlikum oli kui mõddalainud aastate wäljanäitustel. Minu arwamine et wõinud siin kuhugile mujale peaseba kui aga sinna, et parema ja peenema näputöö tegijad Eesti netud ja noorikud oma tööd tänawusele falkte wäljanäitusele ei olnud toonudgi. Selle wastu oli aga isefranis kena waadata, tuba Eesti netu, Alide Selting Helmeft, näitusele näputööd tegi, nimelt kangast kudus. Hea isa oli talle nii head teljed teinud, nagu telstel Eesti neidudel kellegil ei ole. Nimelt oli süstik teljete juures nii osawaste kälma seatud, et kudujal netul sugugi tarwis ei olnud oma näppu temasse pista. Süstik oli omas ametis niifama wirt, nagu netu omas ametis: ta sirus ise netu terase filma al kanga lahku mõdda tulift ruttu edasi tagasi, nii kireote, et sualaat nagu seinakella tikkel ühte puhku pidi löfsuma. Netu pahem käfi seifis lahki lastmata sualaabi turja külles ja parem käfi niifama lahki lastmata nõnda nimetatud süstiku paela külles, millega ta süstiku kälma löi. Nii tõmmas ta parema käega ifta üksford süstiku paela, millega ühtlasi süstik oma lõngaga kanga lahust läbi lipjas, ning siis pahema käega jälle sualaati, et lõnga kangasfe kinni lüüa, — ja kangas wenis aga rindwõlla poolt sualaabi poote pikemaks. Nõundis see töö netu kätelt kül juba rohkeste usinust ja osawust, siis ei olnud tema jalgadele mitte paremat pidu lubatud ega wähemat ulesannet täita antud: nelle oli isa, kui ma lugemisega ei efsinud — üheksa tallaswõl sõllelauda walitseba annud ja need üheksa käfisiwad netu Alide Seltingi färemele jalgade al nagu oreliflahwõd fõstri fõrmebe al, — kangas oli jo oma toimekirja poolest õige kumfilit ja nõundis siis kuduja jalgade käest õige osawat tallasklaa tantfu. Mõned taluueided waatlesiwad tallasklaa tantfu, süstiku firumist ja sualaabi löfsumist nagu ilmatmet ja igaihe filmist oli lugeda, piaks mina eht minu tütar ka niifugused teljed saama ja nõnda kududa mõistma! Ja muudugi, kes Eesti eit ei wiald kül niifuaust kannaakubumist heaks kiitma ja ise nõnda

ei piaks kül niisugust kangakudumist heaks kiitma ja ise nõnda kududa lhaldama! Teg on igal tšhel tallis ja neu Seltingi wiisil kududes lähed kudumine nagu lernates edasi, ka kõige pikema kanga maha saamine ei pruugi üleswõdamisest mitte palju hlljemaks jääda. Wäljanäituse härradgi tundsiwad ära, et niisugune kangakudumine itka ka midagi wäärt on: nad andsiwad neu Seltingile tema kangakudumise eest brongsi auuraha ja tema isale nii heade teljebe tegemise eest 10 rbl. See oli kül müidugi palju „eestim“ auuhind, kui näituseks Mussio härra oma märjuse eest sai, mille tegemine pealegi ka ammune wana kunst on, aga, noh — igal ajal piab itka ka oma mõdt olema, nõnda ka wäljanäituse härrabel ja nende armulisel lahtusel auuhindade andmise juures. Et nad pia itka ka waatama, kes auuhilma saaja on. Wäga soowida on, et kõnesolewate teljebe ehtlaja ja nende peal kuduja waewaks wõtatsiwad ning ka Gesti Põllumeeste Seltside wäljanäituste peal oma teljelb ja nendega kudumist näitatsiwad. See arataks ja õpetaks igat peremeest nende teljete järele-tegemisele ja igat perenaist järele-kudumisele.

Endiste Tartu wäljanäitustega jeda näitust wõrreldes puutusiwad mulle muu seas weel ühe Gesti mehe M. M a r t i n a maaltitud tuafseinade ja lagebe maaltitõdd silma, mida seltsi lenat ilutõdd Tartu näituste peal enne pole olnud ja millede eest maalija brongsi auuraha sai. Uudiseks oliwad ka neu B. Rossmanni hõbelõngabest palmitsetud mitmesugused ilutõdd. Kui ma weel mõnda näituse asja tahaksin nimetada, siis tuleks mul lähidelt paljalt nõnda ütelda: Seal oli kallimaid kulb ja hõbe asju, särawaid tõlbasid ja saanisid, laubasid, sohwasid, toolisid, kappisid, kummutisi, kingasid, kindaid, saapaid, särta, pätsa, kasutaid, woodisid sibitekkide ja pehmete patjadega, pitsilmasid, ka surmariistu piisjagi, tohtrite leikamisenuge, klaas-tõõsid, elektrikellasi, sadulaid õrnemale sugule ja karedamale sugule, mitmesugu illetõõsid, pilla, päewapilla, wõrwimisriõõsi, lõngasid, lõõhugu naissterahwa näputõõsid, ahsusid, katusekruwa, mitmesugu masinaid, atru ja ällefid, mitme kummetuharbe rubla eest hobusid, nende seas palju ka Gesti meeste omaid, kõlge enam Tartu ja Wljangi maalt, palju lehmil, pullisid, wassilaid, siu lambaid ja näituse härrad ise teawad, mis seal muud kõit oli. Näituse asjabe nimekri isegi tahab umbes pool suurem olla kui näituseks Aposti-llte tegude raamat Uues Testamenbis. Headuse ja wäärtuse poolest pihiwad suurem jagu näituse asju kül hirmus, hirmus head olema, sest mõni kasukas maksis üksi 360 rbl., mõni woodi oma sibitekkiga 150 rbl. ja mõni naissterahwa sadul 150 rbl. Ja ometi ei kannu niisugune sadul mitte ise naissterahwast, waid enne pannakse ta enesest weel kallima hobuse selga ning siis naissterahwas sadula selga — enamiste mõni niisugune poolkraudu wana pligakene, kellel enesel ka juba kummis jantene aastaid felfas on, ning nõnda lähed siis lena õrnahwo-line kõit piigakese meelalahutusels ja tema ajaigawuse wähen-damisels lahti. Kasutate ja wooditekkide kallihinnalisest hea-dusest ei mõista minu sugune rumal ka midagi paremat ütelda. Ennemalt tahaksin ja wõiksin ma 360 rbl. eest oma kehale lena majakese ümber nuretseda, üle jäänud rahaga hea ja ilusa naise wõtta, ja 150 rbl. woodi hinnaga hobuse ja lehma, woodi ja woodiasjad ning minu pudl padi majakraami osta ja kõigest sellest järele jäänud sumunaga ka weel laste kaswatamise eest hoolt kanda, kui Jumal meile lapsi saaks andma, kui mitte, siis wõiks see jagu Aleksandrikooli kasuks, seega teiste laste kas-watamise heaks saada. Ja sadula hind, 150 rbl. Ylled ei wõiks enam mujal mahti olla, kui pangas protsenti peal felfa laste-laste päranduseks. Nii saaks minul paari riide hilbu hinnast omal jalal elama hakkamisels üle pea kaela küllalt, aga mõni teine, kelle leha litmed minu omadega kül üsna ühe juurused on ja minu aru järele ka ühe sarnased näitawad olema, — mõni niisugune teine tunneb enmast niuwäheste waranduse kallal alles üsna alasti olema. Tähelepanemise wäärt elupilt reifipiltide seas.